



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

## UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 266/2019-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 2. októbra 2019 predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a mal. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátom Mgr. Petrom Troščákom, advokátska kancelária, Hlavná 50, Prešov, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 12 NcC 4/2019 z 20. júna 2019 a takto

### **r o z h o d o l :**

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] a mal. [REDACTED] odmieta ako neprípustnú.

### **O d ô v o d n e n i e :**

#### **I.**

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. augusta 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“), a mal. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej spolu len „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej

len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 12 NcC 4/2019 z 20. júna 2019 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka vznesla v konaní vedenom na Okresnom súde Prešov (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 28 P 34/2018 námietku zaujatosti sudkyne JUDr. Evy Farkašovej a navrhla prikázanie veci inému súdu z dôvodu vhodnosti v zmysle § 39 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). V námietke zaujatosti a návrhu poukázala najmä na to, že 9. mája 2019 jej bola doručená takáto výzva okresného súdu sp. zn. 30 P 36/2019 z 24. apríla 2019: „... v konaní o uloženie výchovného opatrenia Vás vyzývame, aby ste súdu v lehote 5 dní pod hrozbou udelenia poriadkovej pokuty predložili doklad o tom, že ste sa nemohli zúčastniť pojednávania dňa 15.4.2019 zo zdravotných dôvodov, keďže samotná PN-ka nie je dôvodom na ospravedlnenie.“ Uvedená výzva okresného súdu bola podľa sťažovateľky výsledkom krajne neštandardného konania sudkyne, ktoré je zjavne nezákonným a svojvoľným postupom.

2.1 Krajský súd napadnutým uznesením o námietke zaujatosti sťažovateľky v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 28 P 34/2018 rozhodol tak, že sudkyňa JUDr. Eva Farkašová nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 28 P 34/2018 a zamietol návrh na prikázanie veci inému súdu z dôvodu vhodnosti.

2.2 Krajský súd napadnuté uznesenie odôvodnil takto:

*„K námietke matky týkajúcej sa neštandardného konania Krajský súd v Prešove ako nadriadený Okresnému súdu Prešov uvádza, že z kontextu celej námietky zaujatosti vznesenej matkou maloletého vyplýva, že táto namieta len procesný postup sudkyne, spočívajúci v požadovaní predloženia potvrdenia, prečo sa v konaní 30P/36/2019 nezúčastnila pojednávania, a to pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty.*

*Ani Krajský súd v Prešove ako súd nadriadený Okresnému súdu Prešov nemôže v tomto štádiu konania zasahovať do procesného postupu zvoleného zákonnou sudkyňou Okresného súdu Prešov, a to či už napr. prikázaním nejakého procesného úkonu alebo vylúčením sudkyne z prejednávania veci z uvedeného dôvodu. Voľba procesného postupu*

v konaní je totiž výlučne vecou konajúcej sudkyne, čo je bezprostredne spojené so zásadou nezávislosti súdnictva. Pokiaľ matka maloletého nesúhlasí s postupom konajúcej zákonnej sudkyne, má možnosť namietať nesprávnosť jej postupu použitím opravných prostriedkov, nie však návrhom na jej vylúčenie z dôvodu zaujatosti.

Krajský súd v Prešove zdôrazňuje, že matkou uvedené skutočnosti neumožňujú prijať záver, že u zákonnej sudkyne sú splnené podmienky pre jej vylúčenie z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci. Z vyjadrenia zákonnej sudkyne vyplýva, že s účastníkmi konania nie je ani v príbuzenskom a ani v rýdzo osobnom (napr. priateľskom/nepriateľskom) pomere a rovnako nebolo preukázané, že by zákonná sudkyňa mala mať konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia a rozhodnutia o veci. Ako bolo už uvedené vyššie, všetky dôvody uvedené vo vznesenej námietke matky maloletého sa týkajú len procesného postupu zákonnej sudkyne, ktoré v zmysle vyššie cit. § 49 ods. 3 C.s.p. nie sú dôvodom na vylúčenie zákonnej sudkyne.

Krajský súd v Prešove ako súd nadriadený Okresnému súdu Prešov preto rozhodol tak, že sudkyňa Okresného súdu Prešov JUDr. Eva Farkašová nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci.

K návrhu matky na prikázanie veci inému súdu z dôvodu vhodnosti Krajský súd v Prešove uvádza, že prikázanie veci z dôvodu vhodnosti predstavuje výnimku z práva účastníka konania na zákonného sudcu (čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky), ako aj výnimku zo zákonom definovaných kritérií miestnej príslušnosti súdu. Účelom inštitútu delegácie z dôvodu vhodnosti je predovšetkým zabezpečenie hospodárnosti konania alebo jeho zrýchlenie. Dôvody delegácie môžu mať v praxi rozmanitú povahu, najmä však osobnú, zdravotnú, sociálnu či finančnú. Vzhľadom k charakteru delegácie ako výnimky zo zásady, že vec prejednáva a rozhoduje súd, ktorého príslušnosť vyplýva zo zákonom stanovených kritérií, musí mať aj dôvod delegácie vždy výnimočný charakter. Z uvedeného dôvodu postup podľa § 39 ods. 2 C.s.p. prichádza do úvahy len v tých prípadoch, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa. Úvaha súdu o tom, či je delegácia vhodná musí zahŕňať tak posúdenie predmetu konania, ako aj pomerov účastníkov na oboch procesných stranách, pričom na pomery účastníka, ktorý delegáciu navrhuje, možno prihliadať, len ak ich zohľadnenie nebude mať negatívny dopad na ostatných účastníkov konania, alebo na konanie ako také.

*Vzhľadom na vyššie uvedené je Krajský súd v Prešove toho názoru, že matka maloletého ani v prípade návrhu na prikázanie veci inému súdu z dôvodu vhodnosti neuviedla žiadne relevantné a podstatné dôvody, ktoré ako dôvody hodné osobitného zreteľa vykazovali určitý stupeň výnimočnosti, a tým odôvodňovali potrebu delegácie predmetnej veci inému súdu. Možno teda uzavrieť, že matkou maloletého uvádzané skutočnosti vo svetle posúdenia otázky delegácie z dôvodu vhodnosti v zmysle § 39 ods. 2 C.s.p. nie sú relevantné a nevykazujú charakter takej výnimočnosti, aby bolo možné návrhu vyhovieť. Navyiac, je potrebné mať na zreteli, že prípadná delegácia príslušnosti inému súdu je iba výnimkou zo zásady všeobecnej miestnej príslušnosti súdu, ktorú je treba ako výnimku vykladať reštriktívne, a teda ju nemožno využiť v neodôvodnených prípadoch.*

*Vzhľadom k uvedenému dospel Krajský súd v Prešove k záveru, že v danom prípade nie sú splnené podmienky pre prikázanie veci inému súdu z dôvodu vhodnosti v zmysle § 39 ods. 2 C.s.p. a preto návrh matky zamietol.“*

3. Sťažovatelia po rozsiahlom citovaní obsahu sťažovateľkou podanej námietky zaujatosti sudkyne okresného súdu JUDr. Evy Farkašovej, obsahu napadnutého uznesenia krajského súdu a citovaní judikatúry ústavného súdu uvádzajú, že považujú napadnuté uznesenie krajského súdu v časti týkajúcej sa I. výroku o nevyklúčení sudkyne za svojvoľné a v extrémnom rozpore s ideou spravodlivosti.

3.1 Podľa sťažovateľov krajský súd závažne pochybil, keď vyslovil nesprávny právny názor (záver), že „dôvody uvedené vo vznesenej námietke matky maloletého sa týkajú len procesného postupu zákonnej sudkyne, ktoré v zmysle vyššie cit. § 49 ods. 3 C.s.p. nie sú dôvodom na vylúčenie zákonnej sudkyne“. Sťažovatelia zvyrazňujú, že nezákonný a svojvoľný postup sudkyne (jasne a zrozumiteľne vymedzený v námietke zaujatosti) vnímali a doteraz vnímajú ako krajne šikanózne a zstrašujúci, čo nasvedčuje nepriateľskému vzťahu sudkyne voči sťažovateľke, v dôsledku čoho bola nútená podať námietku zaujatosti voči sudkyňi.

3.2 Sťažovatelia dávajú do pozornosti, že pokiaľ v zmysle konštantnej a vysoko aktuálnej rozhodovacej praxi ústavného súdu (sťažovatelia odkazujú napr. na nález sp. zn. II. ÚS 111/2018 z 23. mája 2018 a nález sp. zn. II. ÚS 153/08 z 1. júla 2008) bol prijatý

právny záver, že spôsobilým (teda relevantným) skutkovým dôvodom na námietku zaujatosti je aj nezákonný a svojvoľný postup sudcu v konaní, potom nie je možné zo strany krajského súdu dospieť k záveru o tom, že námietka zaujatosti uplatnená sťažovateľkou, ktorá je založená práve na nezákonnom a svojvoľnom postupe sudkyne (jasne a zrozumiteľne vymedzenom v námietke zaujatosti), je zjavne bezdôvodná.

3.3 Z citovanej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia vo vzťahu k II. výroku o zamietnutí návrhu na prikázanie veci inému súdu z dôvodu vhodnosti podľa sťažovateľov vyplýva, že návrh sťažovateľky na prikázanie veci inému súdu z dôvodu vhodnosti bol posudzovaný z hľadiska bezdôvodnosti námietky zaujatosti voči sudkyňi, a to napriek tomu, že sťažovateľka v 1. rade zvýraznila to, že nezákonný a svojvoľný postup sudkyne v konaní je krajne šikanóznym a zastráňujúcim (čo logicky nasvedčuje nepriateľskému vzťahu sudkyne voči sťažovateľke). Krajský súd týmto podľa mienky sťažovateľov závažne pochybil, keď návrh sťažovateľky na prikázanie veci inému súdu z dôvodu vhodnosti posudzoval len v kontexte toho, že námietka zaujatosti je bezdôvodná.

3.4 So zreteľom na uvedené je podľa sťažovateľov nepochybné, že napadnutým uznesením krajského súdu bolo porušené základné právo sťažovateľov na spravodlivé súdne konanie garantované v čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 46 ods. 1 ústavy.

4. Sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd vydal dočasné opatrenie, ktorým odloží vykonateľnosť napadnutého uznesenia krajského súdu, a následne aby vydal nález, ktorým vysloví:

*„Právo sťažovateľov v 1. a 2. rade na spravodlivé súdne konanie garantované v článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, a čl. 46 ods. 1 Ústavy SR uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 12NcC/4/2019 zo dňa 20.6.2019 bolo porušené.*

*Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 12NcC/4/2019 zo dňa 20.6.2019 a vec vracia Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.*

*Odporca je povinný nahradiť sťažovateľom v 1. a 2. rade všetky trovy tohto konania.“*

## II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

## III.

6. Ústavný súd úvodom vzhľadom na námietky sťažovateľov a obsah napadnutého uznesenia krajského súdu uvádza, že základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je v Civilnom sporovom poriadku garantované aj prostredníctvom vylúčenia sudcu z jej ďalšieho prejednávania a rozhodnutia pre zaujatosť (§ 49 a nasl. CSP).

6.1 Ústavný súd je súdnym orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy). Túto ochranu poskytuje aj základným právam účastníkov v konaní o ich veci pred súdmi (všeobecnými) alebo pred inými orgánmi Slovenskej republiky v prípadoch ustanovených zákonom. Tieto práva vyplývajú z ústavno-procesných princípov konania pred uvedenými orgánmi (čl. 46 až čl. 50 ústava) a patrí medzi ne aj právo každého na rozhodnutie jeho veci tým sudcom, ktorého určuje zákon.

6.2 V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoje rozhodnutia, podľa ktorých všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie základných práv a slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje, preto je možnosť intervencie zo strany ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak ochranu neposkytujú všeobecné súdy (porov. mutatis mutandis I. ÚS 9/00, II. ÚS 592/2013, III. ÚS 375/2010, IV. ÚS 26/04). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť pre neprípustnosť (porov. § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde; ďalej porov. aj mutatis mutandis I. ÚS 22/03, II. ÚS 349/08, II. ÚS 421/2013, III. ÚS 152/03, IV. ÚS 177/05). Za situácie, ak právny poriadok pripúšťa iné možnosti nápravy uplatnením riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku, nemožno sa domáhať ochrany svojich práv v konaní pred ústavným súdom.

6.3 Na účely čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s § 49 a nasl. CSP pod vylúčeným sudcom treba rozumieť nielen sudcu, ktorý bol skutočne vylúčený na základe rozhodnutia príslušného súdu, ktorý rozhodoval o námietke zaujatosti, ale aj sudcu, ktorý vylúčeným mal byť na základe objektívneho posúdenia jeho pomeru k veci alebo k účastníkom konania alebo k ich zástupcom (porov. IV. ÚS 26/04).

6.4 Na tomto mieste ústavný súd odkazuje (a plne sa stotožňuje) na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 M Cdo 17/2009 z 29. októbra 2009, podľa ktorého *„je rozhodovanie vylúčeným sudcom takou vadou*

*konania, ku ktorej odvolací i dovolací súd, v rámci preskúmania zákonnosti celého konania na základe podaného riadneho alebo mimoriadneho opravného prostriedku, je povinný prihliadať z úradnej moci..., a ktorá je dôvodom kasačného rozhodnutia. O takúto vadu ide bez ohľadu na to, či o vylúčení sudcu bolo alebo nebolo rozhodované nadriadeným súdom... a bez ohľadu na to, že takýmto prípadným rozhodnutím sudca z prejednávania a rozhodovania veci vylúčený nebol. Inštitút vylúčenia sudcu je totiž objektívnou procesnou kategóriou a tým aj zásadne nezávislou na rozhodovaní podľa uvedeného ustanovenia. Niet žiadnej vecnej ani procesnej prekážky, aby v odvolacom alebo v dovolacom konaní nemohla byť otázka vylúčenia sudcu otvorená nanovo a prípadne aj inak zodpovedaná, a to bez ohľadu na to, aké skutkové dôvody boli skôr namietané alebo hodnotené.“*

6.5 Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje aj na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 153/96 z 21. augusta 1997 a sp. zn. 6 Cdo 210/2010 z 20. apríla 2011, v ktorých sa *inter alia* uvádza: „*Neexistencia žiadneho rozhodnutia alebo existencia právoplatného rozhodnutia nadriadeného súdu o tom, že sudca je alebo nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí, nebráni dovolaciemu súdu pri skúmaní podmienok prípustnosti dovolania... posúdiť túto otázku samostatne a prípadne i inak, než ju posúdil nadriadený súd súdu procesnému, ktorý vo veci rozhodoval, ak v námietke boli uvedené nové skutočnosti.“*

6.6 Z dosiaľ uvedeného vyplýva, že podľa platnej právnej úpravy konania pred všeobecnými súdmi a judikatúry všeobecného súdnictva sú ich závažné procesné pochybenia (vrátane porušenia základných práv podľa čl. 46 a nasl. ústavy) dôvodom na podanie odvolania [pozri jasné znenie § 365 ods. 1 písm. c) CSP)], prípadne (za splnenia zákonom ustanovených podmienok) aj na podanie dovolania [§ 420 písm. e) CSP (pozri napr. *mutatis mutandis* II. ÚS 595/2013, IV. ÚS 26/04, ale aj *mutatis mutandis* II. ÚS 130/02, IV. ÚS 31/03)].

6.7 Pokiaľ podľa názoru sťažovateľov krajský súd napadnutým uznesením rozhodol zjavne neodôvodnene a vo veci samej má rozhodovať sudkyňa, ktorá mala byť podľa objektívneho posúdenia jej pomeru k veci alebo k účastníkom konania alebo k ich

zástupcom z ďalšej účasti na prejednávani veci a rozhodovaní vylúčená (resp. z toho dôvodu mala byť vec prikázaná inému súdu), potom sa ich ústavná sťažnosť podaná ústavnému súdu javí ako predčasná, keďže v ďalšom konaní v merite veci pred všeobecnými súdmi môžu sťažovatelia postupovať už uvedeným spôsobom a domáhať sa ochrany svojich práv podaním odvolania proti rozhodnutiam prvostupňového súdu [§ 365 ods. 1 písm. c) CSP: „Odvolanie možno odôvodniť len tým, že rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd“], prípadne dovolania proti rozhodnutiam odvolacieho súdu [§ 420 písm. e) CSP: „Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd“]. V tomto prípade teda existuje „iný súd“, a to krajský súd, resp. najvyšší súd, povelaný na poskytnutie ochrany základným právam sťažovateľov (totožné závery v obdobných veciach porov. napr. v II. ÚS 455/2018, II. ÚS 618/2017, II. ÚS 211/2016, II. ÚS 212/2016).

6.8 Ústava ani zákon o ústavnom súde nepripúšťajú, aby účastník konania domáhajúci sa ochrany svojich základných práv sám rozhodol o tom, či sa jej bude domáhať v konaní pred všeobecnými súdmi alebo ústavným súdom. Naopak, z čl. 127 ods. 1 ústavy zjavne vyplýva, že pred podaním sťažnosti ústavnému súdu musí účastník konania vyčerpať všetky riadne i mimoriadne opravné prostriedky, resp. iné prostriedky nápravy, ktoré sú mu dostupné v konaní pred všeobecnými súdmi.

6.9 Ústavný súd vzhľadom na uvedené ústavnú sťažnosť sťažovateľov pri jej predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde pre neprípustnosť.

**P o u č e n i e :** Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. októbra 2019